

GURINE ELISABET RASMUSDATTER AARFLOTS ERINDRINGER

TIL ORIENTERING

Den 5. oktober 1885 da Johannes Andreas Barstad var lærar ved Wieses pikeskole i Stavanger, sende han fylgjande brev til si mor, som eg refererar eit utdrag av her:

"Kjære moder! Det er en ting jeg har tenkt å bede dig om, og som jeg glemte i sommer, det er at du skal, nar du nu har en stund, nedskrive dine bardoms- og ungdomserindringer sådan som du har fortalt oss dem da vi var små. Gjør endelig det kjære moder. Skriv alt ned, begynd på hva der er dig fortalt om dine forældre og bedsteforældre, altså hvad du kan erindre de fortalte dig. Fortsæt så om dine egne erindringer fra din aller tidligste barndom, ligefra da du så istappen under vinduet og sagde det var "glaset", og om dengang bestemor faldt ned trappen o.s.v. og om udigjennem - om Egset på den tid - om Sivert og om hans død. Men fortæl alle træk du husker fra hans barndom og ungdom. Om Daniel på Birkedalen som spiste av nistebommen sin og leste så andektigt til maden o.s.v. Om da du var med bestefar i Larsnæs og gik over til Moltu på besøg, om da du sprang og lekte - da du stakk kniven i næsen din, da Lars Egset bad dig holde den, den søndag dere skulde have melkekolle til middags - om da du gjætede i Niven du og Sivert o.s.v. alt, alt - udførligt om branden - bestefaders død og de første år på Rotsæt. Gjør det kjære moder, det vil glede mig og os alle så overordentlig å få dine fortællinger gjemte. Fortæl så meget om slægten også som du kan - om slægtsforbindelser, slægtsregistre, hvad du ved. Du Rasmus må hefte mor ind et tykt hefte af godt papir, som er GODT at SKRIVE PÅ, så kan hun have bogen at tage til, - lad mor få noget godt blæk og et par gode penner." (referat slutt)

Far hadde dette vesle heftet i si forvaring so lenge eg kan minnast. Han las stundom for oss frå det. Han var i Oslo då han fekk syrgjebodet om at mor hans var død. - Heftet har vore i mi forvaring sidan mor flytte frå "Kviltorp" i Volda. Då eg gjerne ville at fleire i slekta skulle få del i det, har eg skreve av innhaldet. Ymse bolkar var blekket svært avbleikt, og eit og anna ord har vore vanskeleg å tyde. Men elles er det skreve med ei svært jamn og fin skrift, og uvanleg småstilt.

Bestemor tok til med erindringane sine vinteren 1885-86. Det var den framskridande sjukdomen og døden som sette punktum for dei.

Det var på tale å kanskje trykke dette skrivet, men då det i grunnen var tenkt til borna hennar (Gurines), og såleis har fått ein meir privat karakter, tykte det var rettast å la det gå på omgang til dei av slekta som var interesserte.

Liv Barstad Dysthe (sign.)

Gurine Elisabet Rasmusdotter Aarflot vart i 1842 gift med Lars Elias Henriksen Barstad. Han var fødd 23/12 1815, og var odelsgut på garden Barstad i Ørsta. Men då garden Bøen på øvre Rotset var Gurines arv, bygde og busette dei seg der i 1857. Lars Barstad døde i 1895, Gurine Elisabet døde i 1886. Borna deira var:

Rasmine (g. Langvand)	1846 - 1893
Severine (g. Bjørkedal)	1847 - 1895
Rasmus Olai	1850 - 1889
Lauritz	1852 - 1929
Synnøve (g. Nossen)	1854 - 1935
Johannes Andreas	1857 - 1931

Lars Barstad var foruten at han var bonde også bygningsmann og smed. Med eit bygningslag drog han om somrane rundt Noregs kyst og sette opp fyrtårn. Han kjøpte gard på Engeset til Lauritz og hjelpte Johannes fram til prest.

GURINE ELISABET RASMUSDATTER AARFLOTS

UNGDOMS-ERINDRINGER

Da jeg usle er kommen temmelig langt til Års, og Herren formedelst sin uransagelige Visdom, Nåde og Godhed nu i den senere Tid ved en tiltagende Sygdom minder mig om at min Livstråd snart kan afskjæres, så har det til enkelte Tider kommet mig i Tankerne at nedskrive noget av mine Ungdoms Erindringer, især da jeg nu har været opmuntret dertil af et af mine kjære Børn som ønsker at have en Erindring om sine hedengagne Slægtninge. Dog er det lidet jeg ved at fortelle, så som de fleste af dem ikke oppnåede nogen høi alder.

Min bestefader, lendsmand og Danebrogsmand Sivert Knudsen Årflot, døde Året før jeg var født, derfor ved jeg lidet andet end hvad som er optegnet i hans Livs Historie hvoraf vi ser at han var en sjelden begavet og virksom mand, som i det timelige var til stor nytte for sine Medmennesker, men hvad hans Åndelige Liv angår ved jeg ikke andet end den borgerlige Retferdighed havde han, og udviste en ren og Exemplarisk Vandel hvortil han og opdrog sine 4 Børn. En Søn og 3 døtre, nemlig Rasmus Sivertsen Aarflot, Berte Kanutte Aarflot, Sisilie, Helene og Olina Elisabet.

Men om hans indre Åndelige Liv ved jeg blot at han havde en klar insigt i Guds Ord hvilket jeg kan mærke af et lidet Digt han havde forfattet over sin Sjælesørger Provst Strøm, hvoraf jeg erindrer blot 3 vers som lyder så:

"Fra dette Jordiske Tempel til høie Ånders Kor Alvorligheds Exempel
og Sanheds Tolk ret Hengangen er i Fred at hvile fra al Møie og lønnes
for sin Sved. Dig Strøm jeg ei kan glemme, Min Ungdoms Ledere og din
formanings Stemme som ofte rørede mit Unge følsom Bryst. Da blev jeg
ved din Lære i Herrens Ord oplyst. Foralt står mig i Minde den Dag og
dine Ord da jeg som første sinde kneled for Herrens Bord da din den
verdige Hånd mig Himmelbrødet rakte Hvor brændte da min Aand."

- Min bestemoder Gunhild Rasmusdatter levede til jeg var 17 år. Hun var en stilferdig og From Quinde. Da hendes Døtre var bortgiftet havde hun sin søster hos sig til sin død. De var begge flittige og arbeidssomme men forsømte ingen Dag sin Morgen og Aften Bøn. De førte et stille og fredeligt Husliv. Min Bestemoder døde i sit 80 ende År. Hendes søster Anne døde 2 år senere. En broder og en søster som var eldre døde før. De var altså 4 søskende som alle døde i sit ottiende År. De 4 kan jeg huske, men så havde de en Søster som boede på Moe i Ørsten, hun døde i en ung alder. Min Bestefader havde blot en Søster som boede

på Aam i Ørsten.

Min Fader, Lendsmand og Stortingsmand Rasmus Sivertsen Aarflot var en særdeles godslig Menneskekjærlig og Tjenestevillig Mand. Han var altid rede til både med Raad og Daad at hjælpe enhver som henvendte sig til ham.

At han af Herren var udrustet med sjeldne gode Evner og Gaver det kan enhver se som læser det som mine Brødre har notered over hans Levned's Løb hvilket er overflødig her at jengive. Men blot nogle ord om hans Aandelige Liv vilde jeg gjerne meddele, men da han var af en meget stille og indesluttet Karakter så er det saare lidet jeg derom kan berette, men at han trods de mange Foretninger som optog hans tid aligevel vilde såvidt muligt holde et Kristeligt og Fredeligt Husliv, det var noget som vi Børn fik erfare, og at han tillige holdt stærkt på en Sædlig og Moralsk Vandel.

Men om hans Hjerteforhold til Gud ved jeg lidet. Dog ved jeg at han indså Nødvendigheden af en grundig Omvendelse hvilket vises derved at han udgav i Trykken den af Biskop Brun og af ham selv så yndede Sang: "Du fødes maa paa ny, Om du vil se Guds Rige".

Han var for os Børn en kjær og umistelig Fader. Men hans Prøvetid blev ikke så lang. På sit Dødsleie som vared kun vel 8 dage, vilde han neppe høre eller tale om noget Jordisk. Han sagde: "Jeg har blot en Ting at tænke på nu, nemlig Det ene Fornødne". Den siste Søndag han levede (som også var hans dødsdag) fik han sendt Bud efter Præsten Frik, som da han den Dag var her i Volden, strags kom til ham. Forat han uhindret skulde få tale med ham, gik vi andre ud. Men da min Fader var meget savag turde jeg ikke gå længer bort end jeg hørte enkelte Ord. Jeg hørte Præsten spørge om der var noget som trykker til Jorden for Familiens skyld "Nei", svarede han. Så hørte jeg de Ord af min Fader: "Jeg har Lyst til at fare herfra og være med Kristus". - Nogle Timer derefter kaldte han os alle hen til sin Seng og tog en kjærlig Afsked med Min Moder og os 4 Børnene, sa og et Farvel til andre tilstedeværende. Derefter begyndte Dødskampen og han utåndede stille og roligt med Hænderne fast sammenknyttede. Doktor som har været ved Sygeleiet i flere Dage sad ved Sengen til han lukkede hans Øie. Men da blev han så overvældet av gråd at han gik hen og kastede sig frem over Bordet og sagde: "Min Sjæl dø den Retferdiges Død, og min Endeligt blive som hans".

Ja, det var mange som sørgede over min Faders Bortgang og på Begravelsesdagen var så mange deltagende Venner samlet at det var nesten som en alminnelig Kirke Almue. Så langt Ligtog har jeg ikke seet hverken før eller senere. Både Præsten Frik fra Hjørungfjord og vår Sognepræst Rosenkvist holdt Ligtale. Den ene i Kordøren i Kirken, hvor Liget blev indbåret og den anden ved Graven. Da min Hukommelse nu er meget svekket, kan jeg ikke igjengive noget deraf, men synes erindre at Frik mindet om de Ord min Fader sagde da han var hen til ham.

Rosenkvist kom også og besøgte min Fader den sidste Aften. Men siden min Fader da var meget svag var han der kort, og jeg var netop i det Øieblik nedgaaet som snarest. Derfor ved jeg ikke hvad de taledede sammen. Det var vist saare lidet min Fader formaaede at sige.

Om min Moder Synneve Mauritsdatter vilde jeg og gjerne nævne lit. Dog er det indtet særdeles mærkverdig jeg har at sige. Hun var af Naturen svagelig, men så var hun og ensom holdt strængt på en særdeles Moralsk og sædelig Vandel. Men formedelst den Daglige Omfart af Fremmede som var i vaart Hus og tilige foruden de tvende Skatteting som der Aarlig var og alle Maanedsting, Extrating og Forhør som holdtes i hele Søndre Søndmøre var holdt i mine Foreldres Hus saa var der saa stadigt fuldt op at gjøre, at Gudfrygtighedsøvelse og den Huslige Andagt blev det ofte alt for lidet, undtagen ved Høitider og i Fasten, indskrenkede det sig blot til Helligdagsaftenene, hvilket desverre er en altfor sørgelig skik endnu i blandt mange. Desuden vilde baade hun og min Fader gjerne høre os at synge flittigt gode gudelige Salmer, men lave og Viser fik ingen i vort Hus lov at synge. Min Far kjøbte et stor Tonespil eller Gitar som mine 2 eldste Brødre lærte at spille paa. Og da baade de og jeg havde særdeles god Sangstemme var det min Faders største fornøielse naar han fik os at Spille og Synge især på Helligdagerne. Det var især en salme min Moder yndede meget, og vilde vi skulde lære. Den nemlig "Hvo som paa Herrens Veie gaar, Han saadan Sjælefred opnaar som varer nu og siden ...osv. Den står i Guldbjergs Salmebog. Hun døde stille og rolig i sit syvogsextiende Aar efter henimod 14 dages Sygeleie.

Min Moders Foreldre var Maurits Danielsen Birkedal (han døde da min Mor var 10 år) og Elisabet Knudsdatter født på Alsager i Nordfjord. Hun var en fyrig og virksom som kone men tabte tidlig sit Syn, saa det var vanskelig for hende at Læse i Bog. Derfor naar hun var hos mine Forældre i Besøg maate jeg dagelig læse for hende af Bibelen. Hun fik vandre Hjem fra dette Jordlivs Trængsler i sit 93ende Aar. Min Moder havde blot en Broder, Daniel Mauritsen. Han kom bort på Birkedalsvandet i sammen med sin Sønnekone, noget før min Bedstemoder døde.

Min Broder Sivert Rasmussen var født 10de Mai 1817. Han var af en ømfindtlig Menneskekjærlig og tjenestevillig Natur, stille og beskjeden, tog aldrig del i letsindig Snak eller støiende og Letsindige Forlystelser, Dans og Spil (som i den Tid neppe agtedes for nogen Synd). Det var for ham en Vænøelse, så at om han enkelte gange var nødt til at følge med i et Brylup hvor der herskede Drik og letsindigt Snak og Lystighed vendte han strags Hjem igen, og sagde "Havde alle syntes som jeg om slige daarligheder saa have de ikke havt slige Lettsindige Brylupper". Han var en stor ynder af Sang, og da han havde en fyldig og smuk Sangstemme sang han gjerne baade enkelte Nasjonale Sange, som og især smukke Religiøse Sange og Salmer såsom "Du høie Fryd for rene Sjæle" og især den "Et er nødigt, dette ene

lær mig Gud at kjende ret" osv. og "Vor Gud han er saa fast en Borg" osv. med mange mange flere af de bedste Salmer. Især var det et par Vørs af Brorson som han yndede meget, derfor da han og jeg en dag var i Marken og gjætede mine Forældres Faar, da sang han den flere gange for at jeg skulle lære dem. De lyder saa: I Sinde som finde ei Hvile paa Jorden, Men længes at manges med Englenes Orden. Bereder dog Eder og gid I var mange At møde den søde Vor Frelser med Sange. De andre de vandre Som Lysten den drager Hvis Tale kun Praler af Jordiske Sager, O Jammer de skammer sig ikke mod Eder At braske med Aske som Vinden bortspreder". Da vi ikke i den Tid havde faaet fat i "Troens rare Klenodie" var det mange dyrebare Salmer som vi gik glip af. Men Brorsons Svanesange som var trykte i min Faders Bogtrykkeri, min Broder var flittig at synge deraf. Og en dag da vi var ude på en Bjerghaug som vi kaldte Aasen og ligeledes gjætede Faar, da var det saa smukt veir, bare enkelte lette skyer. Da sad han og saa op til Himmelen og sang "Langt ovenfor den Taagesky af Babylon den gamle Bye. Der er Jerusalem det nye Guds Pilgrimers Lye". Han taledede da meget om Himmerige, saa jeg mærkede at hans hue stod dit. Han havde stor Lærelyst og udmerket god fatteevne, tillige en god Hukommelse, og ikke var han av dem som egenkjærlig vilde beholde for sig selv hvad han læste. Nei han var meddelsom derfor naar han havde læst noget som var indtresand og han mærkede der var nogen som havde lyst at høre så var det hans fornøielse at fortælle. I Aannetiden naar vi var ude på Marken og uagted min Far var overlæsset af Arbeide og min Broder saa snart han kunde noget gjøre hjalp ham, slød de sig dog løs saa ofte de kunde for at faa være med på Aannearbeidet. Da var det ofte at min Broder havde adskilligt Nyt og Nyttig at fortælle, og de andre havde lyst at høre paa saa min Far engang for Spøg sagde "Naar du Sivert kommer gaar Arbeidet i staa, for du har altid saa meget at fortælle".

Efter som hans sjelde gode Evner og Forstand modnedes og udvikledes tidlig saa var han en god Hjelp og Støtte for min Far. Derfor blev det des haardere for min Far da Herrær ved en hastig og uventet Død bortkaldte denne Haabefulde og for ham umistelige Søn. Efter 3 dages haarde Sygeleie (han døde nemlig af Hjernebetendelse) i Januar 1836 henimod 19 Aar gammel. Da han var en der var baade Menneskekjærlig og tjenestevillig blev han skjønt ung dog meget savnet, hvilket vi har Exempel paa ved alle de Søragesange som blev forfattet over ham.

Min anden Broder Stortingsmanden Maurits Andreas Rasmussen Aarflot var født 13. April 1821. Han var da min Ældste Broder døde saa vidt at han begyndte at komme min Far til hjelp i hans mange Forretninger. En liden Broder Rasmus, havde vi som var fød i April 1826. Han kaldte Herren Hjem 3 Maaneder gammel. Min 4de Broder Rasmus R. Aarflot var fød 22. November 1831.

Vi var altsaa 4 Søgskende som overlevede vore Foreldre. De to andre modtog dem hisset. Salige ere de Døde som dø i Herren. Gud glve ved sin Naade for Kristi Skyld at vi som endnu færdes her i Udlændighedens Land engang maa faa samles med alle de Udvalgte i Evig Gjøde.

Nu maa jeg vel nevne noget om mig den usleste af alle, og da maa jeg efter Opfordring begynde med det første jeg kan erindre og lit forskjellig fra min Fødsel.

Jeg, Gurine Elisabet Rasmusdatter blev født den 6. Desember 1818 som var 2den Søndag i Advent (kl. 4 om Morgenen) og døbt 13. Desember 3die Søndag i Advent. Henimod 9 Maaneder gammel maate jeg vænnes fra Brystet, da flere i vort Hus blev angrepne af Nerve Feber og deriblandt min Moder, saa min Bestemor maate tag mig til sig, og der var jeg baade Natt og Dag i flere Uger, thi min Mor var meget strengt syg. Da jeg saa tidlig blev taget fra Moders bryst og dertil i den Sygdomstid ikke kunde ha den beste Pleie saa blev jeg meget spæd og liden av vækst, men Sanser og Taleevnerne udvikledes tæmmelig fort, hvilket er saa forskjelligt med Børn, med nogle udvikles Evnerne ganske sent, i førstningen og senere kan det gaa fort. Hos andre udvikles de fort med de første Aar, og senere kan det gaa ganske sent og maadeligt, saa med mig, thi det siges at jeg kunde nævne nogenlunde tydeligt det som almindelig forefalt i Huset før jeg var et Aar gammel.

Min Mor fortalte flere gange at hun huskede saa godt at det var en dag strags efter hun var saa pas at hun kunde gaa ud, det var godt veir, men saapas kaldt at der havde frosset Istapper under Taget. Hun gik udigjennom Døren og bar mig paa Armen. Da hang der udenfor Indgangsdøren en Istap. Da sagde jeg "Se mamma gase (glase)". Det syntes de var meget at jeg kunde skjønne at ligne det med glas, thi jeg havde da neppe fyldt mitt første Aar. Dette er alt saadant som har været fortællt mig.

Men Høsten efter eller da jeg var henimod 2 Aar, forefaldt en Begivenhed som satte saapas Skok i baade mig og andre at det erindrers jeg noeget af selv. Det var nemlig en Dag min Moder var i Køkenet for at stege nogle smaa Kager eller Svele vi kalder, blot min Broder Sivert og jeg var der, og hun sad og holdt mig på Fanget. Da hørte vi der faldt noget svært tungt ne paa Loftet ovenfor os. Min Moder løb op for at se, men glemte i Skrækken at sætte mig fra sig før hun kom midt op i Trappen. Der satte hun mig paa en vid Plætting som var midt i Trappen, da der var en Krok på Trappen. Min Broder kom og op. Da var det vær gamle Bestemor til min Far, Gamle Sivert Aarflots Moder som havde faldt ned over den øverste Trappe fra Myrkloftet hvor hun havde gaaet er Ærende og laa nu der Bevistløs. Min Mor sprang Øieblikkelig efter hjælp at bære hende til Sengs, medents stod vi der og min Broder som bar en liden Kage i Haanden gik hen og vilde give hende Kagen. Han mente i sin Troskyldighed at naar hun fik Kagen skulde hun bli frisk igen. Det eneste jeg

erindrer er at de bar hende til Sengs, men siden errindrer jeg ikke andet end hvad jeg har hørt at at hun fik strags sin Bevisthed igjen, men kom ikke mer op igjen, men døde en tid efter av det haarde slaget i sit 93de Aar.

Vaaren efter da jeg var 2 $\frac{1}{2}$ Aar, ble min anden Broder født. Det er saavidt jeg errindrer. Henimod Høsten samme Aar da vore Folk havde begyndt at skjære Korn bad Mor min Ældste Broder gaa hen og bede Folkene komme hjem at Spise og jeg fulgte med. Da vi kom hen på Broen som førte over Elven ved Gaarden da begyndte vi at kaste Stene i Elven, og havde Moro i at se hvor det skvulpede i Vandet. Der var nemlig en Bjelke reist på Broen som laa paa tvært over de tykke Stokker som Brogulyet laa paa. Der stak en Ende frem af den Bjelken, saa havde jeg taget en saa stor Steen at jeg maatte holde den med begge Hender, og for da at faa den rigtig ned i Vandet gik jeg ned på Den Bjelkeenden og faldt saa i Elven sammen med Stenen. Jeg slog mig ikke thi der var saapas Vand, men flød et lidet stykke nedover Elven til jeg fik fat i en stor Sten ved Elvekanten som laa en Ende af borti Elven og holdt mig der. til min Bror fik tilraabt min Bestemors Søster som kom og tog mig op. Hun græd naar hun talede derom, for havde jeg ikke faaet fat i den Stenen saa havde jeg maattet fulgt med Strømmen ned paa en Kværmedam som var et lidet stykke nedenfor, og da havde det vist kostet mit Liv.

Noget senere, jeg kan ikke sige for vist om det var et halvt år efter eller lit lenger, da var det en Søndag at mine Forældre og Husfolk var med Kirke undtagen vor Bestemors Søster og en Pige, var hjemme hos os Børnene. Og for at holde Selskab med os var 2 af Nabobørnene komne der, og skulde faa spise Midag med os. Saa holdt vi paa at lege ude i Gaarden et stykke fra Huset og den største af Nabogutterne havde faaet fat i en skarp spids Kniv som han vilde arbeide en liden Baad af Bark med. Da Pigen raabte at nu skulde vi komme og faa spise Melkeringe, blev Guttene saa glade at de begyndte at kapspringe og for at være sikker for om han faldt ikke at skjære sig med Kniven saa leverede han den til mig som liden var. Og da jeg også sprang efter saa snublede jeg paa en Steen i Tunet og da det var en spids og skarp Kniv stakk jeg den igjennom nær ved det høire Øie. Da Pigen som af Skriget kom og saa Blodet strømme af Næsen begyndte hun også at skringe af For- skrækkelse. Hun fortalte siden at da jeg hørte hende at græde og jamre sig sagde jeg "Vær ikke rædde, det blir vel godt igjen". De havde megen møie med at faa Blodet til at stanse, men de havde dog faaet det tilbaandet før min Forældre kom hjem igjen. Det var min Bestemors Søster som hjalp Pigen, og hun talede ofte til mig om hvor bange hun var, og mindet mig om min Fligt at takke Gud for hans naadige Varetægt over mig, thi havde Kniven truffet Øiet havde jeg blidt blind for hele mit Liv, og havde den truffet Hjernen havde det blit min Død. Jeg errindrer at jeg maate gaa med tilbunden Næse i mang Uger, og at Min Far maatte røgte Saaret

hver Dag. Her var i den tid ingen Doktor i hele søndre Sønør, hvorfor min Bestefar som havde forskaffet gode Doktorbøger, og leste meget deri især Mangors Land Apotek forsynede sig tillige med Medisiner saa han havde som et lidet Apotek i Huset, og hjalp mange dermed, og da Folket var saa vandt dertil, maatte efter hans Død min Fader fortsætte dermed, hvilket ofte optog meget af hans ellers saa knappe tid. Men hans Menneskekjærlighed tillod ham ikke at sige nei til nogen, uagted det ofte kostede ham megen anstrængelse at overkomme alt. I Bestefars tid var her blot en Doktor i hele Romsdals Amt, og han boed i Molde. Siden kom en til Aalesund. Nu er her flere Doktorer saa her er nu ingen Mangel paa Lægehjelp.

Nei nu kom jeg bort fra hvad jeg skulde berette om. Saa var det en anden liden Begivenhed som min Moder fortalte og som jeg erindrer blot som en Drøm (eftersom den ikke satte nogen skræk i mig). Det var da vi var bitte smaa at min Broder Sivert havde faaet en liden Baad med Mast og Seil som han var meget glad i. Og for at seile med den gik han og jeg ned til Søen, og da Fjæren var fladest nær ved Elvemundingen gik vi did, og da Vinden stod mod Land tænkte han ikke den skulde reise bort over. Dog var det litt drag fra Elven saa den gik tæmmelig fort bortover, saa at han ikke naaede i den med slog i at græde. Da jeg hørte ham græde sprang jeg udi Søen og vadede bort igjennom Søen til jeg naaede fat i Baaden. I det samme var en av vaare Naboer inde i et Nøst paa den anden side af Elven, og da han hørte min Broder græde gik ud for at se. Da saa han mig fare vadende bort igjennem og frygtede at jeg kunne komme saa nær at Elevestrømmen kunde tage mig, hvorfor han kom strags over Elven, men da hadde jeg allerede faaet fat i Baaden og begyndte at vade tilbage. Men da jeg var vaad lige til Beltet tog han mig (om han bar eller ledede mig ved jeg ikke) hjem til mine Forældre og det første han sagde med dem var: "Nu maa I ikke bli vred paa Gurine thi hun er et modigt Barn og har berget Baaden til sin Broer, Hun er min Gud datter derfor er hun lig mig".

Det var ellers intet at rose. Det var bare tankeløshed og hovmodighed som let kunde gaa galt var ikke Guds Naadige Varetøgt. Min Broder var betænksomere og forsigtigere, men saa var han og engang i Fare i en Brønd. En af vore Dreng skulde nemlig hen og sætte istand noget i Fjøsset. Han bad Sivert gaa hen og stikke nogle Vedier i Brønden som var tæmmelig dyb. Da falt han i Vandet, men skjød strags op paa vandfladen og jeg som var nærværende kaldte strags paa Drengen som kom og tog ham op. Der saa vi også Guds kjærlige Varetøgt. Siden blev den Brønd igjensat, og Springvand i stæden. Ja vi har ofte faaet erfare at "Den Gud vil bevare han er uden Fare".

Om mig maa jeg sige at jeg ofte har handlet letsindig og tankeløst, var ikke Guds ubegripelige Godhed og Langmodighed kunne det for længe siden været ude med mig. Det kom vist en slags Ligegyldighed eller hvad jeg skal kalde det. Hvor ufornuftig jeg en var saa var jeg bestandig frisk, friskere end nogen af mine Søskende. Jeg var hele min Ungdom blot 2 gange lit Syg og det var da jeg var omtrent 8-9 Aar. Jeg og mine Søskend havde Kighosten. Mine 2 Brødre var da og værre end jeg saa de maatte bestandig vare inde siden det var Vinter og tildels holde Sengen. Men jeg var meget ude da som ellers derfor blev den noget langvarig saa min Fader lod os en Dag tage Brekmiddel, medenst jeg maatte og holde Sengen. Da Brekmidlet begynte at virke begyndte mine Brødre at græde for det var saa ondt og længe førend de fik kaste op. Men jeg begyndte strags at slide og brette mig saa meget, og for at høre om jeg ikke var rædd kom min Far hen til mig og sagde: "Nu Gurine er du det nærmest Døden du har været". Men saa snart jeg kunde faa sige noget saa jeg ham op i Øinene og sagde saa frimodigt: "Døden nærmer sig noget med hver Dag han". Da klappede Far mig paa Hodet og sagde: "Det var kjekt svart. Du blir snart frisk igen som ikke er bange." Det var saa besynderligt at hvor vilter og tankeløs jeg var, saa var jeg aldri bange Døden men havde i mit indre som en Længsel efter at faa dø, og det bestyrkedes end mere da jeg var omtrent i mit 9. de og 10de Aar. Da døde (ikke ret længe imelem) 3 af mine Bards Vener. De 2 siste døde i Strubehosten. Da jeg fik høre at den sidste af de to var død, nemlig Elisabet Halkjelsvig, da gik jeg ned i Haven, langt nede mellem Trærne for at være ubemærket og græd og ønskede at jeg maatte faa dø og komme op i Himmelen og tænkte at jeg maa være et syndigt Barn som ikke faar dø og komme til Jesus. Jeg længtede sa meget derefter men følte mig saa uværdig. Alle de Viser og Salmer som handlede om Døden, som jeg og før har begyndt at lære og nynne paa, blev for mig nu mer og mere kjære og jeg lærte og nogle udenad, saasom den i Kirkebogen "Bort Verden af mit Sind og Øie" og en gammel Vise som begynder saa: "Jeg har her intet Blivested, Jeg skal fra Verden flytte" og tvæde Salmer i en Bog kaldet "Himerige paa Jorden" nemlig "Til Himmerig min Hu den staar, at komme did jeg længes". Især det Vær "O Himmel, Himmel luk dog op, Luk op for mig som banker" og den "Rett gjerne vil jeg flytte fra dette Livs Uro".

Jeg har glemt at fortælle at i mit 7de Aar blev min 3die Broder født og ble kaldet Rasmus efter min Mors Stedfader, men fik vandre hjem til sin dyrebare Børnerven 3 Maaneder gammel. Det var et yndigt Barn og mine Forældre sørgede. Men jeg ikke erindre at det gjorde noget synderligt Indtryk paa mig som endnu var meget vilter og barnslig. I mit 11 Aar var min 4de Broder født som og blev kaldet Rasmus og 5 Fjærdingsaar efter min Søster Ane Berte Severine. Da min Moder som ellers var svag af Helbred og havde altid meget at sysle med maatte jeg stadig være tvungen inde med mine Søskende. Det satte mig noget tilbage i min legemlige Udvikling men var vist nyttigt for min Aandelige, thi jeg erindrer engang da jeg

fik gaa i Skole (hvilket ogsaa var meget sjeldent i den Tid) at min Skolelærer ytrede sin forundring over den store forskjel som var hos mig fra en før saa munter, til en stille og stadig Pige. Vel at mærke mens jeg var i Skolen, thi jeg følte mig da ligesom fremmend der. Men hjemme var jeg lige munter. Men jeg var da saa ofte som muligt end mere flittig med næst min Børnelærdom at sysle med de omtalte Sange og mange flere, og min Længsel efter Sabatshvilen hist oppe var i den Tid ikke mindre, men altid med Følelse av min Uverdighed. Saa var det en Dag jeg var nede ved Elven og skyllet noget Børnetøi. Jeg nynnede da paa denne Sang "Ret gjerne vil jeg flytte fra dette Livs Uro" og da jeg sang det Vørs: "Det er en salig Vandring. At vandre ind til Gud. Det er en god Forandring at blive Jesu brud. Det haaber jeg at vorde, Trolovelsen den stod den gang min Frælser gjorde mig ren i Daabens Flod". Disse ord falt paa mit Hjærte med at saa usigelig saligt Haab og Glæde at jeg følte mig ligesom henrygt saa det blev ligesom en Lysglans omkring mig saa jeg maatte reise mig fra min bøiede Stilling og se mig om, om jeg var paa Jorden endnu. Og jeg erindrer at jeg følte det var ligesom en Skuffelse da jeg saa Elvebakken og at jeg var her endnu. Ja det var i Sandhed salige Øieblikke, men svandt snart. Thi i min barnlige Enfoldighed turde jeg ikke nævne det til noget Meneske, ikke engang til min Moder, af Frygt for at de bare havde leet ad mig for sligt Sværmeri. Og selv var jeg saa Aandelig blind at jeg forstod ikke at det var min kjære Guds naadige kald til mig. I den Tid var og den skadelige Rationalisme endnu meget herskende her og vi tillige havde da en saadan Præst, saa at den Aandelige Vekkelse som paa enkelte Steder vare begyndt, blev meget spottet af vore Naboer og flere. Jeg erindrer at jeg enkelte gange hørte alvorligt vagte Kristne tale sammen om Aandelige Ting, at jeg havde stor lyst at høre paa, men turde ikke slutte mig til dem for ikke at bli kaldet Haugianer som da var et Øgenavn. Men en gammel gudfrygtig Mand kaldet Amund Brekke som havde megen omgang med min Forældre, og havde der adskelige Sange i Trykken, ham syntes jeg ofte det var godt at høre, tillige min Farsøster som og tildels omgikkes der. Hende fulgte jeg engang et stykke paa Veien. Da taleden hun om Aandelige Ting med mig og jeg fortalte at jeg var ofte saa beveget naar Guds ord blev forhandlet enten i Kirken eller hjemme ved Kusandagten, at jeg undsaa mig for at nogen skulde mærke det. Da sagde hun at jeg maatte inderlig takke Gud derfor, thi det er den Helligaands Virkning paa mit Hjærte som jeg maa bede om Naade til at bevare og ikke slaa hen i Veir og Vind. Ved da at høre at den Helligaand havde virket paa mit Hjærte, blev jeg saa glad at de Ord har fæstet sig hos mig, med Ønske om at Ordet stedse maatte have den Virkning. Men formedelst min sanselige Natur og den megen syssel og stadige omgang med Fremmede som var i mine Forældres Hus fik de gode Indtryk

ingen stadig Virkning for mig, eller den Afsky for Letsindige Fornøielser som den burde og skulde.

Da Jeg var 17 Aar døde min Broder Sivert. Hans uventede haarde Sygdom og hastige Død, især det at han før end vi anede at Sygdomen var saa haard det kunde bli til Død førend han tabte al Bevisthed, og blev saaledes bordkaldet uden at vi mærkede at han fik sit Sans igen. Dette blev et rystende Stød for os alle, og mine Forældre sørgede meget. På mig gjorde det og et dybt Indtryk. Især sørgede jeg meget over at han skulde dø uden Bevisthed og havde megen Bekymring for hvordan det var med hans Sjæl. De vemodige Tanker gik jeg med det hele Aar efter. Sa hendte det at næste Vinter retop et Aar efter, da kuldseilede en Fiskerbaad fra Hatløen hvor en Dreng fra Ørsten som var Siverts Læserkamerat og Ven omkom. Han var en meget snild og stilferdig Gut og havde særdeles gode Kristendoms Kundskaber. Da vi fik høre at han og fik saa hastig og uformodentlig Død, syntes vi det var svært ondt, og for mig var det ligesom det fornyede Sorgen over min Broder. En Aften især falt jeg i saadan sørgmodige Tanker overhvorfor Gud skulde tillade at disse 2 snilde Gutter fik en saa uformodentlig Død at de ikke fik tid til at bede eller sukke til Gud. Da sovned jeg ind under disse sørgmodige Tanker. Men saa drømte jeg om Natten at jeg saa min Broder staa inde i Studen tet ved Vinduet. Jeg gav mig ikke at spørge hvordan han var her kommen, men sagde strags: "Nu er din Ven Eling Bjordal og død. Han kom bort på Sjøen". Da smilede min Broder til mig og sagde. "Ja jeg ved det". "Ved du det" sagde jeg "er han der du er da?", "Ja", sagde han. "Er I oppe i Himmeriget begge da" sagde jeg. Da svarede han atter med et saa venligt og frimodigt "Ja" (Jeg spurgte og med det samme om alle de andre som kom bort da ogsaa er i Himmelen. Da svarede han "Jed ved ikke om dem") at jeg blev saa inderlig glad. Idet samme hørte jeg en saa særdeles yndig og liflig lyx af Stemmer som istemte den Salmen "Saa stor og overvettes er Saligheden at de som nyde den skal møttes i Guds Beskuelse, Og frydes i den Sang som for Guds Priis at fremme selv Englene istemme med evig Jubelklang." Jeg syntes i Drømme at høre Lyden af den yndige Sang indtil de kom til det vers: "Hvor sødt naar disse Venner skal tage imod den som de saa nøie kjender. For en fuldkommen Ven o.s.v." Da først vaagnede jeg , og da havde jeg i Søvnne været saa bevæget af Fryd og Glade at Pudsen under mit Hoved var ganske vaad av Taarer. Og efter jeg var vaagen laa jeg længe saa bevæget af glædestaarer og følte at jeg ikke noksom kunde takke min kjære Gud for dette naadige Svar paa alle mine sørgmodige Grublerier. Fra den Tid var det ligesom en tung Byrde med et taget fra mig, og jeg har siden følt mig saa forvissset om at min Broder er hos Herren i evig Glæde.

Da jeg var 14 1/2 Aar vilde min Moder jeg skulde lade mig tægne til Konfirmasjon. Jeg havde og selv Lyst dertil thi jeg i min Blindhed tænkte at

naar jeg kunde mine Lærebøger ret udenad, saa meget fordredes af Præsten, saa var det nok. Min Moder vilde og gjerne jeg skulde bli fri Skolen. Dog havde jeg i de 2-3 sidste Aar meget sjelden faaet gaa paa Skole, for jeg havde da 2 smaa Søskende at passe, saa det var ofte jeg ikke fik gaa mer end en eller 2 Gange bare for at overhøres og faa Lexse. Men da jeg var blot 4 Aar begynte min Broder Sivert at gaa i Skole, og da maatte jeg endelig faa følge med, (vel at merke ikke saa meget for Læsningen som for Selskab.), Men saa fik jeg da bli med, og gik siden stadigt i skole til mit 11 Aar. Dog var det saare liden Skolegang i de Dage. Thi i Egsetbygden var da blot 8 Gaardsbrugere, 3 paa Egset, 3 paa Mork og 2 i Lieskar og blot 4 dage om Aaret Skole hos hver. Skolekredsen var ikke større i den Tid. Men de 2 siste Aar af min Skoletid kom Haaskjold og Ekrem til saa da blev det mer thi der var 8 Mand. Men der var ubanede Veie og ofte Vinterdag saa megen Sne at det var tidt næsten umuligt at komme af sted for de smaa. Og det hendte undertiden de ikke kunde gaa. Saaledes erindrer jeg engang at det var saa megen Sne at blot 2 af de største og modigste Gutter som gik paa Ski kom til Skolen. Men da blev det svært Veir med Snedriv at de måtte være der i 2 eller 3 Dage til Veiret lagde sig, da kom Skolelæreren paa Ski og ledsagede dem thi det var ikke muligt med Hest. Saadant hendte og flere gange at Børnene ikke kunde gaa. Naar vi var i Skole saa sad vi hele Dagen og leste høit alle sammen, saa den som kunde læse høiest hørte de andre ikke. Men saa var det en gang hver Dag vi maatte læse bare en af gangen. Skole havde vi hele Dagen fra Kl. omtrent 8 til 5-6 efter som Dagen var lang til, og naar det beyndte at mørkne saa vi ikke saa godt at læse i de trange mørke Stuer, da overhørte han os vore Leksier og gav Lekser til næste Dag. Vi havde en Time eller 2 frit hver Midag.

Da Præsten tegnede os til Konfirmation da maatte vi først læse et stykke i Bibelen eller en anden Bog. Jeg læste i Bibelen, først et Stykke i det nye Testamente; saa et i det gamle Testamente der hvor det var det var Slægtsregister og meget vanskelige Navn. Det var blot jeg og Sivert fra øvre Egset som maatte læse der. Da jeg havde læst klappede Præsten mig paa Hovedet og sagde: "Nu kan jeg høre du er Lendsmand Aarflots Datter". Saa læste jeg udenad det Stykke i den første Artikkel "Hvad er Naadestanden" og det i Alterens sakramente: "Hvorfor gaa da mange til Guds Bord som ei frykte Gud?" Saa spurgte han efter Prøveskrift, men da der hos os i de Dage har været Sesion og saa Skatte Ting, saa fik jeg ikke tid at skrive nogen. Men saa sagde han at det kan være det samme thi han har seet min Skrift før ude hos min Far og ved jeg skriver godt. Den tid skrev jeg bare Norsk, og syntes jeg skrev bedre end nu. Først i mit 50 de Aar begyndte jeg at skrive Latin. Den Præst vi da havde var svært nøiagtig at overhøre Børnene før han antog dem at læse til Konfirmation, derfor ordnede han dem efter sine Kundskaber og skrev dem op paa en Liste Hvorefter de blev opraabt hver eneste Dag de var der. De maatte staa fremme i Gangrummet ligesom den Dagen de var konfirmert.

Han bare flyttede nogle, eftersom han senere fandt dem at være, enten op eller ned. Jeg syntes han var flink at overhøre, og saa var der hver gang en af Skolelærerne som læste med os om mogenen fra Klokken 9 til 10. Siden da han gik hjem at spise Midag, fra 1 til 2, da kom Præsten igjen og vi var da til Klokken 4. Vi vare indskrevne den 7de Juni og konfirmerte den 6te October.

Min Fader var i Kristiania paa Stortinget den Sommer. Han reiste til Kyndelsmesse og kom blot straks før jeg skulde være konfirmeret. Vi havde ikke sanset paa at spørge ham før han reiste, og saa havde min Broder glæmt at nævne noget om det før lige før han kom hjem. Da skrev han et langt Brev til mig hvori han beklagede at jeg skulde gaa saa ung til Konfirmation. Thi jeg var længe meget barnagtig og barnagtig har jeg været hele min Tid, og er endnu. Da jeg fik høre min Fader var misfornøiet med at jeg skulde igjentage min dyre Daabsspakt saa ung, (det var tætt før vi skulde sleppe (som vi kalder) han tog ud dem som skulde konfirmeres) da tænkte jeg meget paa om jeg skulde bede Præsten om at faa gaa et Aar til. Men saa forekom det mig at være en Skam, derfor havde jeg ikke Mod at sige noget. Jeg blev heller ikke meget overhørt den Dagen. Jeg leste blot det Stykket: Hvad er det at prøve sig selv" og udtydet det, og dermed var jeg ferdig. Der var og enkelte flere som ikke var ældre end jeg.

Til Konfirmationsdagen var min Fader hjem komen. I den Tid var det Thing paa Egset, nemlig Høstskatteting. Men min Fader og Moder og Søskende var med aligevel.

Thing Herrene kom til Egset den Dagen.

Uagted min Barnagtighed og Uforstand følte jes dog at det var en vigtig dag for mig. Jeg erindrer at strags de istæmte den dyrebare Salme "O Helligaand kom til os ned" o.s.v., blev jeg meget bevæget. Og tillige naar jeg aflagde Løftet, og efterpaa naar vi sang "Nu bør ei Synden mere med Makt og Herredom udi mit Kjød regjere, men daglig kastes om" o.s.v.

Fredag før vi skulde gaa til Alters kaldte Præsten os til Kirken og gjenemgik nøie Alterens Sakramænte og holdt en lang og rørende Formaningstale til os og tillige enAfskedstale som vi ikke saa let kunde glemme. Jeg som dessverre af Naturen har været af sanseligt og udadvendt væsen, blev senere hen mere indesluttet og fik mer og mere Lyst til Guds buds betraktning. Gudstjenesten i Kirken, og Husandakten hjemme var mine kjæreste Stunder, især naar jeg enkelte gange kunde faa gaa i Enrum og læse i en god Bog. Da følte jeg ved den Helligaands kraftige virkning paa mit Hjærte saa at baade Sorgens og Glædens Taarer da flød rigelig. Ja det var i sandhed salige Stunder, og jeg fattede da de beste Forsætter, men forstod ikke rigtig at søge Kraften der hvor den var at finde, fordi jeg følte mig altfor uværdig til gaa lige til Frelseren saadan som jeg var. Og uagted jeg af Ordet viste at "Verdens Venskab er Guds Fiendskab" havde jeg dog ikke Mod til

ganske at bryde med Verden og dens forfængelige Væsen og sanselige og letsindige Fornøielser saasom Dans og adskillig anden Tidsfordriv som fandt sted i de værdselige Brøllops Fester som i den Tid var saa almindelige, og dessverre endnu ikke ere ganske udrydede, dog ved jeg at sige at gjekkelig Snak og letfærdig Skjæmt var mig en sand væmmelse, og saadant skyede jeg som en Pest.

Saa har her som paa andre Steder paa Landet været den Skik eller rettere Uskikk at Menigheden efter Gudstjenesten har stanset ved Kirken for at træffe Slægtninge og Bekændte. Og da har oftest de faa som have faaet Sans for det ene fornødne, gjerne truffet hverandre for at tale om sine Sjælsanligender, og da hendte det undertiden at jeg kom gaaende forbi, og syntes det var godt at høre paa hvad de taledede. Men af frykt for at faa det Øgenavn at blive kaldt Haugianer turde jeg ikke slutte mig til dem. Men saa hendte det en gang jeg var ved Ørstens Kirke, at jeg kom hen til Rasmus Ørstenvigs Stue. Da stod Døren aaben, og jeg hørte de derinde begyndte saa deiligt at synge den yndige Salme "Min Jesu ene er mit nøie, Min Glæde og min dyre Skat. Vis Verden Prækt af dene Høie, Hos Jesus glemmer jeg dig plat" o.s.v. Den tiltalte mig saa kraftigt at jeg maatte sette mig hen i en Krog hvor jeg ubemerket kunde faa give mine Taarer frit Løb, medenst de sang den Salme til endes. Da virkede de Helligaand saa kraftig paa mit Hjærte, og vagte den faste og alvorlige beslutning hos mig, at bede min Frelser om at hvis han i naade vilde antage mig til sitt Barn, og for sin Lidelse og Døds skyld forlade mig alle mine Synder og Ulydighed imod hans Bud, da vilde jeg med Glæde taale og bære alt hvad Værdens skjænker af Forfølgelser, Foragt og Bagvaskelse. Havde jeg blot min Frelseres Yndest og hans Kjærlighed, saa havde jeg nok.

Men desværre Vantroen som alltid har været for mig en stor Plage, var og den gang en Hindring i at tilegne mig Guds frie Naade i Kristo. Thi i min Blindhed trode jeg at kunde gjøre noget Fremskridt paa Helliggjørelsens Vei før jeg kunde tro Syndernes Forladelse. Jeg følte at jeg ikke kunde bede saa Herren kunde mig, thi det Ord kom mig altid fore at "Herren hører ikke en Synders Bøn, men de som enten ere omvendt eller paa Omvændelsens Vei. Og jeg kunde ikke tro om mig at jeg var paa Omvendelsens Vei saasom jeg ikke havde saa dyb Sorg over Synden som mange andre, hvilket jeg troede kunde kome af min skadelige Tilbøilighed til den Hofmodige Tanke at jeg havde ikke ført noget lastefuldt Liv, men havde nogenlunde den borgerlige Retferdighed med hvilken vi ikke kan bestaa for den Hellige Gud. Jeg havde en idelig Atraa efter at blive bedre, men jeg var den ene dag som den anden. Dog havde jeg dog det Haab at Herren ikke vilde forskyde mig, men i Naade hjelpe mig til engang at blive bedre og ved Troen kome i Forening med min Frelser, hvor efter jeg daglig længedes.

Jeg fik da og mer og mere Lyst til Guds Ords Betragtning og Omgang med Ham i Bønner, i hvorved jeg følte at min Bøn var saare Ussel og mangelfuld og uværdig til Bønneførelse. Jeg tog mig da fore (saavidt min knappe Tid tillod det)

at igjenemlæse min Børnelærdom (som har været forsømt siden jeg var konfirmeret) og mærkede da at jeg ved den Hellige Aands Naade havde da allerede faaet et klarere Indblik i Guds Bud saa at hvært Ord var som nyt. Uagted jeg forhen havde pugget igenem hele Pontopidans Forklaring saa det var med mig som det staa i Guds ubedragelige Ord at "Det naturlige Meneske fatter ike de Ting som hører Guds Aand til." Thi nu først kunde jeg nogenlunde forstaa dets sandelige Betydning. Ved blot at igjenemlæse det første Bud, fandt jeg mig at være en skrækkelig Afgudsdyrker ved Egenkjarlighed, Egenære, Egenvilie, m.m. Ja alene i det store Bud "At elske Gud over alle Ting og min Næste som mig selv", kunde jeg se mig at være skyldig til den evige Fordømmelse. "Thi om nogen holder den ganske Lov, men støder an i et Bud, saa er han skyldig i alle." og naar jeg undersøgede mit fordærvede Hjertes onde tilbøieligheder da finder jeg at have overtraadt alle Guds Bud.

Jeg igjenemlæste den hele Pontopidans Forklaring, og fandt alt at være ligesom nyt og særdeles vederkvægende og godt, især det Bibelstedet i anden Artikkel som lyder saa: "Visseligen Han ber vore Sygdomme og tog vore Piner paa sig. Han er saaret for vore Overtrædelser, og knust for vore Misgjærninger, Straffen blev lagt paa Ham at vi skulde nyde Fred og vi have faaet Lægedom ved hans Saar". Dyrebare velsignede Ord for en Naadehungrig og trængende Sjel som kan faa et Stenhjerte til at smelte af Glædes og Kjarligheds Taarer. Ja Pontopidans Forklaring forekom mig at være en dyrebar umistelig Bog, og jeg sandede Præsten Blikfelts Ord at den som har Bibelen og Pontopidans Forklaring og bruger dem ret, har Veiledning nok til Salighed. Den han med rette kaldes: "Sandhed til Gudfrygtighed" thi den bær sit Navn.

I denne Tid kunde jeg gjort gode Fremskridt paa Veien til Livet, thi jeg følte da idelig trang og Lyst til omgang med Gud i Bønnen, saa jeg kan erindre at jeg syntes det var saa godt naar det traff sig saa at jeg fik være alene og fik bede uforstyrret.

Men den skadelige vantro var mig til stor hinder ved idelige at se paa mine Feil og Mangler til alt godt, hvorved jeg svævede saa mellem Lys og Mørke, tid efter tid. I andre henseender var det da min beste Tid, thi jeg var endnu hjemme hos mine Foreldre og kjendte da ikke til den onde Verdens mangeslags Renker og Falskhed. Thi i mine Foreldres Hus herskede en troskyldig og sædelig vandel og uden Hykleri.

Men saa kom Prøvetiden hvori vi fik erfare at alt i Verden er Ubestandighed, thi i Aaret 1841, Søndag efter Nytaar da reiste min Fader og mine tvende Brødre til Ørstens Kirke for derfra om Aftenen at reise ud til Gaarden Stenes for at holde Skifte efter 4 Mand som kom bort paa Søen lille Juleaften. Det var Fader og Søn paa begge Gaarde. De var der Mandag og skulde bli der Tirsdag og.

Men Mandag Aften omtrent Klokken 10 1/2, netop med det samme vi vare sovnet rigtigt ind, blev jeg først vækket af en stærk Vindbyge (vi havde da havt stille Veir lige siden lille Julaften). Saa hørte jeg noget som faldt ned og da jeg

slog Øinene op saa jeg til min store forskrækkelse at det Rør som gik fra Ovnene og op paa Loftet var nedfaldet. Jeg og min Søster laa nemlig i Borgstue-Kammeret, og der gik et Rør fra Kakelovnen og op paa Loftet over Kammeret. Der var et muret graasten Rør som laa paa skraa over 2 Stokker og op igenem Taget. I Røret havde lagt sig Sod i det stille veir. Det havde heller ikke været sodet i længre Tid, da det var saa vanskeligt. Saa havde det formodentlig været Gnister i Sodet som da Stormen kom saa sterk blev pustet til Lue. Derfor strags Jernrøret faldt og jeg saa op, saa jeg Luen oppe i Røret paa Loftet, . Jeg raabte paa de 2 gutter som laa paa Loftet, men først hørte de mig ikke thi de sov saa fast. Men saa bankede jeg saa de vaagnede, og da begyndte de i forvirrelsen bare at skrige, og sagde de finder ikke Udgangen. Saa maatte jeg ud i Fordøren og op paa Loftet og tage i Haanden den ene efter den anden og trekke dem ned. Thi de var alerede saa fortumlet af Skrækken og Røgen. Det første jeg gjorde var at jeg tog de Klæder jeg fandt og pakkede op i Rørhullet i den Tanke at kvæle Varmen naar det ikke kom Træk nedefra. Jeg slog først op i en Bøtte med Møse eller Valle vi kalder, i mangel af Vand.

Da Guttene var ned komne fik jeg Drengen til at hente Stige, og jeg maatte i Elven efter Vand. Den var tilfroset saa jeg maatte banke Hul. Jeg slog Vand i Røret fra Taget.

Min lille Søster maatte løbe hen til Naboene efter Hjelp. Men da det var paa Nattetiden og Folk laa i dyg Søvn blev det en god Stund før de kom. Den minste Drengen var saa nøgen at han havde flyet i Skjul, saa jeg saa ham ikke.

Tjeneste Pigene laa i Fjøsset. Jeg løb hen og kaldte paa dem men Døren var stengt fra inden, og jeg skalv saa i Stemmen at de hørte ikke hvad jeg sa. Jeg bankede sterkt, men de blev bare bange og turde ikke lukke op eller gaa ud.

Imidlertid holdt jeg paa at bære Vand fra Elven. Drengen var paa Taget og heldte det ned i Skorstenen. Hværgang han slog Vand i da sluknede Luen som kom op igenem Skorstenen, men før jeg kom med en Bøtte til, var Luen op kommen igen. Naar jeg da havde baaret nogle Bøtter saa jeg jeg ikke Drengen heller. Da bankede jeg atter paa hos Pigene. Jeg gik selv op paa Taget med Vandet og var ganske alene. Jeg begynte da naar jeg stod ved Elven og tog Vand at raabe af alle Kræfter paa en Pladsmand som boede omtrent et par Rifleskud derifra, Myre Lars, vi kaldte. Men ingen kom thi alle laa i fast Søvn. Det gik en god Stund hen før min Søster kunde faa gaa omkring og faa Naboene paa Benene. Jeg var da en Stund ganske alene og da holdt jeg paa at rope medens jeg tar Vand, paa Myre Lars. Naar jeg da tænkte hvor skrækkeligt det var at Far var borte, overvældede Angsten mig saa at jeg begynte at storjamre mig medens jeg holdt paa at tage Vand i Bøtten. Men med det samme var det ligesom en havde sagt til mig:

"Tolmodighed er stille Naar ingen Hjelp den ser
Og tænker Herrens Villie Dog aldrig ilde sker.
De tenker : Lad det gaa Hvo kan sig mod Ham spørre
Han som Husets Herre Hans Villie gjelde maa."

Disse Ord som da saa uformdentlig kom som en lægende Balsam, stillede strags min . . . Skræk og smærtelige Angest, saa jeg med et blev rolig, og fik alt mer og mere Mod til af alle Kræfter at arbeide paa at slukke. Da jeg kom hjem til Huset med Vandbøttene som jeg fremdeles holdt paa at bære, da kom en av Pigene meg til Hjelp, og jeg som var ganske nøgen paa Føderne gik saa ganske let og trygt op og ned over Taget, men da jeg ikke tænkte over at Skorstenspiiben var formodentlig sønder nede paa Loftet saa havde jeg ikke tænkt paa at rive den bort og holde Vand ned paa Loftet igenom Taget. Men saa forsøgte jeg paa at gaa op med Vand nedefra, men da var det allerede saa megen Røg og Ild at jeg aldeles vilde kvæles. Da forstod jeg at mit Arbeide var forgjeves, og løb da først til Hovedbygningen for at vække min Moder. Jeg vilde ikke vække hende før, fordi jeg mente vi skulde faa slukke og vilde spare hende for Skrækken.

Men det samme jeg gik at vække hende, da kom den første av Naboene løbende. Jeg bad han da gaa paa Taget og rive bort Skorstenen, og begge Pigene bar Vand. Men da han havde Sko paa og Taget var haalt av Is og Vand, saa falt han ned og turde ikke mer op paa Taget, men vilde løbe efter mer Hjelp. Saa kom de andre 2 Naboene, og da havde allerede øget saa paa af den stærke Vinden at de fant det unyttigt at slukke med saa liden hjelp. Det samme mente min Mor, og bad om at vi skulde bare begynde at rædde ud af Huset hvad vi kunde af Indboet. Først da så vi gjen den Drengen som var på Taget først, Han havde faldet ned på den annen side av Taget saa jeg ikke så det. Han havde tabt bevistheden og blit liggende der en lang stund, og jeg troede han var gået ensteds for at faa hjelp. Han havde slaaet sig saa han var upasselig i længere Tid baade av Slaget og Skrækken, men havde dog, hvor ussel han var, faaet reddet ut side Klæder.

Vi begyndte da alle i huset at faa bjerget ut af Hovedbygningen. Men da Borgstuen stod saa nær at Kammertaget var saa nær at vi ikke kunde engang kjøreimellem, og Vinden var saa stærk at at saa snart Luen fik slaa riktig op igjenn Taget og Flammen blev høiere, da slog den op i på Hovedbygningen som var nymalet og antændte Malingen saa Ilden stragte sig rundt om Bygningen i en utrolig Fart formedelst den stærke Storm, saa Vinduerne brast i Stykker og Varmen og Røgen derved kom strag ind og Værrererne blev øieblikkelig fulde av Damp og Røg, saa vi ikke kunde se Ilden før vi var aldeles tet ved den. Derfor blev det aldeles umuligt for Fremede at kome ind i Huset, blot vi faa som var kjændt vovede os igjennem Dampen og Røgen. To av vore Naboer nemlig John og Lars Egset var de eneste som kom derind. John kom for at faa Brandhagen ud og den var paa det aller øverste Loft. Saa jeg maatte hen og hjelpe ham at faa den ned, og dermed have vi megen møie. Han var meget modig. Men han var og mindre kjændt, og jeg maatte sige ham hvad vi nødvendigst vilde have ud. Dampen var svær, og tillige en saadan dur og brag av Ilden, at naar vi skulde høre hin anden maatte vi raabe. Saa det gik ikke saa fort at have ud. Thi det var nogle faa øieblik

om at gjøre, og saa var det forbi. Min lille Søster havde dog faaet en af Pigene til at hjelpe sig at bjerge sine Klæder, og en Kiste. Min Moder havde kastet ud Sængklæderne af begge Salene og noget af Klædekammeret. Jeg og Lars og John Egset havde ud af Kontoret min Faders Boghylde og et stort Sjatoll. Det var saa tungt at vi arbeidet meget dermed. Men havde jeg vist om min Faders store Hovedregnskabsbog og ræddet den, det havde været meget mere værdt end alt vi reddet. Saa tog jeg skabet som stod i Daglistuden fuldt med Glas og Steintøi og Sølvstøi og bar ud alene. Men det Sjatoll som var under maatte Lars hjelpe meg med. Imidlertid kastede han ud hvad han fandt, saasom Stoler, Bord, en Vevstol og lidt andet. Og jeg løb til Klædekammeret hvor Mor havde kastet ud nogle Klæder og smaa Møbler og jeg tog først begge mine Kister, en i hver Haand og trak en fore og en efter mig ned gjennem Trappen og ud. Saa tog jeg en stor Kiste (eller som en Bombe). Den var fyldt med Linklæder, og vi Børn havde der hver sin Æske med Sølvpenger. Den tog jeg og trak efter mig ned igjennem Trappen. Den var saa tung at naar den begyndte at rasle efter mig i Trappen, da havde den saa nær gjort mig Skade, havde ike Pigen (som holdt på at rædde ud sine Klæder) kommet mig til Hjelp. Saa gik jeg atter op og tænkte at faa ud en stor Dragkiste som stod paa Klædekammeret. Men da turde ingen Fremed sig ind, og da der ingen Hjelp var, tog jeg ud bare den Skuffen som Mor havde sine beste Tørklæder og meget andet i. Jeg rev med mig adskilligt som hengte oppe på Snorer, men da var Ilden mig allerede saa nær at jeg kunde ikke komme der mer og torde heller ikke vove meg ind i Hovedbygningen mer, og troede alle var ude. I det store Stabur som var nær Hovedbygningen havde vi det meste av Indboet, men da Døren vendte mot Ilden da kunde vi ikke kome ind der. Men saa fik jeg Lars til at følge mig og tage ud Vinduet. (De faa Menesker som var komne til, bar bort i en liden Stue det vi havde kasted ud). Med da vi netop havde faaet Vinduet ud og Lars skulde begynde at kaste ud, hørte jeg min Moder raabe at vi skulde komme med Stige, og jeg og Lars løb hen og tog den store Stige som hengte på Ildhusveggen og bar den til Hovedbygningen, og da vi skulde sette det op til Veggen (hvortil de andre hjalp os) (min Mor var nemlig paa Storsalen) da slog Luen i Stigen saa den brændte af og faldt ned (thi Bordklædningen brændte rundt hele huset). Da løb jeg ind og op gjenem Trappen og ind paa Salen, greb min Mor i Haanden som modstræbende maatte følge, da hun var saa fortunlet af Røg og Damp og troede jeg gik galt thi Luen var da naaet os. Hun holdt det umuligt at kome ned Trappen. Det var et Guds Under at Trappen var skaanet for at ikke noget Menneske skulde miste Livet.

John havde arbeidet med Brandhagen for at forsøge at brette Bordklædningen fra. Han maatte formodentlig have faaet nogen til at hjelpe sig. Men Ilden og Vinden var saa mægtig at det var til ingen nytte. Men saa tenkte han paa at naar de

kom til forhør maatte det bevidnes at de havde benyttet de midler som var bestemt at bruge i slige Tilfælde.

Da jeg havde faaet min Moder ud, var det ikke mer muligt at faa noget ud. Vi maatte da bare se at faa det ræddede saa langt bort at det blev frit for varmen. Adskilligt af det udkastede havde Ilden faaet fat i da Vinden slog Varmen saa vide omkring. Efterat Pigene havde faaet ud sine Klæder, løb de hen og lukkede ud alle Kræaturene, smaa og store. Thi da stod allerede 4 store Huse i Lue, nemlig Borgstubygningen, største staburet, Ildhuset og Hovedbygningen. De tre andre som stod et Stykke fra, og paa den kandt hvorfra Vinden stod, troede vi skulde slippe fri, hvorfor det meste var baaret dit. Men saa blev Flammen saa overvældende at den førte Gnister hen i Taget på Lillestaburet og en liden Loftstue med Kammer som stod tet ved, tillige et Ildhus kaldet Tørker Ildhuset. Da blev alle antændt, saa maatte vi begynde at bære det udræddede lige over Elven og indpaa Marken indefor Elven. Og medens vi holdt paa dermed da først kom 2 av Naboene i Liaskar løbende og paa samme Tid fra Mork og tillige en Sexrorings Baad fra Folkestad. De havde seet Ilden, men Veiret var saa svært at de var næsten bange at lægge ud. Derfor maatte de tage en saa stor Baad og roede saa undaf Vinden, saa de kom ligesaa snart som de her af Bygden. Men da kom der en svær Mængde Folk fra alle Bygder rundt om, og alle raapte strags de kom saa nær og spurte om alle Folket var i live. Og I kan tro der var ikke mange Øine tørre da de saa den skrækkelige begivenhed. Syv gode og nylig opførte Huse (undtagen det minste Stabur som var lit ældre) at staa i Lue.

Da der siden kom saa megen Hjælp som bar baade Vand og Søj og slog opefter Væggen paa den Fjøs som stod nærmest, saa var det saa vindt at Fæhusene blev ræddede. Men den Væggen som var nærmest blev sort af Varmen. Men Kræaturene turde de ikke have ind igen. De maatte krybe ude i Sneen hele natten. En liden Kalv havde en af Naboene baaret udi Døren til en gammel Pladsmand som boede omtrent vel et Rifleskud udenfor vore Huse. Han laa endnu i tryk søvn da han hørte noget ude i Døren, og hørte med det samme noget robte. Da sprang han og hans Kone op og saa da at der var en saa skarp Belysning borte i Fjeldet (eller Viten, vi kalder) bortenom Fjorden. Han gik da ud og saa til sin store forskrækkelse vore Huse staa i Brand.

Naar sligt sker på Nattetide paa sligeenlige Gaarde, da er det umuligt at faa Hjælp til rette Tid.

I Ulvestadbygden havde de og seet Ilden og havde samlet sig nogle Mænd og var ned til Søen og tog ud en Storbaad. Men Vinden var der saa svær at det umuligt at faa Baaden fra Land.

Efter at vi havde faaet alt vort Tøj i en Haug indenfor Elven da havde Mor fundet et Par Strømper som jeg da trakte paa mig, og en Nabodreng kom med et Par Sko.

Til den Tid havde jeg ikke havt andet paa end Særken og et Skjørt. De andre havde dog taget paa sig noget baade Klæder og Sko, som og var nødvendigt i den svære Kulde og Vind. Men jeg syntes ikke at have et Øieblik at spille.

Da var det allerede kommet en stor mængde Folk af alle nærmeste Bygdelag, baade af Ørsten og Volden, og alle vilde at vi som da i saa mange Timer havde maattet krybe ude i Frost og Kulde, skulde da endelig tye i Hus og faa Hvile og Varme. Og enhver av Naboene ville gjerne gjøre alt hvad de kunde for at hygge og hjælpe os. En af Nabokonene havde i beredskap en stor Balie med varmt Vand som jeg skulde sette Fødderne i for at faa Varmen i dem. Det var i beste Mening gjort, men jeg ved ikke enten det gjorde godt eller ondt thi de var saa forfrosne, især under Saalene, at jeg havde liden Følelse i dem. Men andre steder på Legemet havde jeg ikke kjendt til noget Frost, derfor blev jeg heller ikke det mindste Syg efterpaa. Bare Fødderne var meget ømme og ligesom saare i Kjødet naar jeg følte paa dem. Og da jeg maatte krybe paa Knærne for det meste naar jeg bar Vandbøttene op paa Taget, og agte mig ned igen, da der blev Is, saa havde jeg skuret Huden af Læggene på enkelte Steder. Det blev noget ondt en liden Tid. Ellers var jeg altid saa lenge som jeg var hjemme ganske frisk.

Da det begyndte at lysne av Dag besluttede de som var der at lade 2 Mand reise hend til vor Fader for at fortælle hvordan det stod til føren han af Rygte fik høre denne sørgelige Begivenhed. Anders Fremmeraas og John Aasen gik da strags, og kom til Stenes ved Frokostider. Der var samlet meget Folk og de sad da netop og spiste Frokost. Men Far sagde han saa det paa Mændene strags de kom ind at de maatte have noget sørgeligt at berette, og spurgte strags efter deres Ærende. Da de svarede noget nølende faldt Skeen ham strags af Haanden, thi han forstod strags at det var en Ulykke. Saa maatte de strags fortælle, og fordi Stuen var fuld af Folk, saa var der ikke et Øie tønt, men de fleste græd som Børn med min Far og mine Brødre, thi alle holdt meget af min Fader og havde ham kjær. Saa var og atskillige af dem vore Slægtninge, thi en af de Mænd som var bortkommet var min Fars Søskendebarn og hans eneste Søn var med. Som naturligt sa blev der indtet mere spist med nogen. Min Far og mine Brødre fulgte strags med Mændene til sit sørgelige Hjem. Nogle af de Mænd som her var gik ham i møde et stykke paa Veien forde de frygtet for at naar han kom saa langt at han saa alle sine nye og gode Hus ligge i Aske, kunde det gribe ham saa haardt at han ikke magtede at gaa længer. Men hans største Sorg og Frygt var hele tiden at nogen af os kunde være indebrændte, eller kommet til Skade og at Mændene ikke hadde turdet nævne det. Derfor var det første Ord jeg hørte af ham (da han kom saa nær Huset at han saa os) "Gud ske lov at mit Folk er i behold".

Alle Naboer og alle i Sognet kappedes da om at hjelpe med hvad de kunde, baade Raad og Daad. Siden det blev saa lidet bjerget af Husgeraad at det var mange Ting vi var aldeles i forlegenhed for saa kom Naboene strags same Dag i Flokkevis bærende, en med et og en anden med et andet, saa vi var ikke i forlegenhed for nogen Ting. Saa samraaede de seg om af hele Sognet at hjelpe til snarest muligt at faa tilbragt Materialer og oppført Huse paa de Nøgne Tomter.

Fra Birkedalen fik min Fader kjøbt for billig Pris en stor god næsten ny Røgstue med Kammer til. Men da det i den Vinter var megen Sne, kunde den ikke bli oppført før det begyndte at vaares og Sneen smeltet bort af Tomten, saa de fik begynde at mine Kjelder. Da fik vi den bragt paa Stedet uden egen Bekostning.

Imidlertid holdt en del paa at hugge og kjøre Tømmer fra Egseth Fjeldet og Rødset Dalen, til Staburet og Hovedbygningen. Ildhus eller Kjøkken blev sat til Borgstuebygningen.

Omtrent sidst i April eller i førstningen i Mai var Borgstuebygningen saapas færdig at vi fik flytte ind. Paa vel et halvt Aars Tid blev oppført 3 nye Huse. Hovedbygningen kunde ikke indredes mens Materialet var vaat, derfor kom hun blot under Tag til Vinteren. Men Borgstuen og Staburet blev aldeles færdige.

Denne Vinter noget efter Nytaar, medens Fader var i begrep med at ordne sine Sager for at reise til Kristiania som Storthingsmand, fik han en høiere kaldelse i det han blev kaldt hjem til den evige Hvile. Han fik saaledes ikke opleve at faa se sit atter vel indredede Hus i fuld stand. Men saa har vi det glade Haab at han fik komme i et bedre Hus, et Hus som ei er gjort med Hænder, evigt i Himmelen.

Sommeren efter blev Hovedbygningen sat i fuld stand tillige med de andre Huse. Asureret var blot Hovedbygningen, men ikke de andre Huse og indtet af Løsøret.

De 2 Aar medens Husene var under bygning maate vi pakte Kaptein Rummelhofs Gaa paa Rødseth, før at have Thingholdet der. Det var tet ved den Gaard som min Fader eide der. Der opholdt jeg mig for det meste da, og min Fader var der jevnligt. Han var og der da han begyndte at bli Syg. Men eftersom han da havde som en anelse om at det kunde bli hans sidste Sygdom, vilde han endeligt gaa hjem igjen til Egseth, sit kjære Hjem, for at dø der.

Vaaren efter min Faders Død blev jeg gift og flyttede da fra mit Fødested Egseth til min Faders eiede Gaard paa Rødseth hvor Thingholdet da var indtil Husene ble istandsatte på Egseth.

Saaledes blev da det hyggelige Familieliv paa Egseth for mig opløst. Der var min Fader, saalænge som han havde sin gode Helbred ligesom Sjælen i alt. Baade

han og min Moder var meget nøiagtige om at overholde Orden og Sædelighed i sit Hus. Uagted der var meget at sysle med og meget Folk sa havde alle særdeles megen Respekt for mine forældre, saa det gik stille og fredeligt til med hvad der var at gjøre.

Min Far bestræbte sig altid for Orden og Hygge, især ved Helg og Høitider. Saaledes var han altid nøie paa at vi om Lørdagen ikke skulde foretage os mer Arbeide end at vi i god Tid kunde foretage den nødvendige Rengjørelse og Ordning til Helgen, saa vi paa Lørdags Aften kunde være færdig saa tidlig, at baade vi og Tjenerne da kunde være fri nogen slags Sysse. Uagted min Far altid havde fuldt op at gjøre og var overlæsset af Fremede som havde adskiligt at udrette, saa sluttede han sit Kontorarbeide altid Lørdags Aften saa tidligt, at naar Klokken var omtrent 6 a 7 kom han ned til os og fik vand til at barbere sit Skegg, som da var Skik hos alle Mandfolk, og at vaske Hals og Hoved (Hender og Ansigt behøver jeg ikke at nævne, det var dagligt).

Det samme maatte Drengene for ikke at have saadant at rote med på Søndags Morgen, saa ogsaa vi Børn og alle i Huset matte have sine Søndagsklæder paa med det same de stod op af Sengen, saa alle vare i sit Søndags Puds saa snart de vare oppe og kunde da faa have Guds Ord for sig, helst at istemme en deilig Morgen Salme.

Jeg erindrer ofte hvor lifligt og Aandopløftende det var naar vi Børn vaagnede ved at høre nogen af de Voksne synge en deilig Salme.